

Minister Infrastruktury

Znak pisma: DGWiŻŚ-10.054.2.2024
Warszawa, 28 czerwca 2024

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

w nawiązaniu do przesłanej w dniu 10 czerwca 2024 roku interpelacji nr 3109 w sprawie dostępu do infrastruktury wodociągowej w różnych regionach kraju, Posła na Sejm RP Pana Daniela Milewskiego, poniżej przesyłam odpowiedź resortu infrastruktury.

Ad. 1. Jakie konkretne działania podejmuje rząd w celu zwiększenia dostępności sieci wodociągowej w obszarach wiejskich, szczególnie w województwach o niższym odsetku mieszkańców korzystających z tej infrastruktury? Ad. 2. Jakie programy wsparcia są planowane, aby zwiększyć udział ludności wiejskiej korzystającej z sieci wodociągowej w budżecie na rok 2024? Ad 3. Jakie środki finansowe są przewidziane na modernizację i rozbudowę sieci wodociągowej w regionach o niższym poziomie dostępu do tej infrastruktury?

Na wstępie pragnę podkreślić, iż zbiorowe zaopatrzenie w wodę i zbiorowe odprowadzanie ścieków jest zadaniem własnym gminy (art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków, dalej ustawa z.z.w.o.ś (Dz. U. z 2024 r. poz. 757) oraz art. 7 ust. 3 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2024 r. poz. 609, 721). Zgodnie z ustawą z.z.w.o.ś. rada gminy uchwała regulamin dostarczania wody oraz określa prawa i obowiązki przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjnego oraz odbiorców usług, w tym warunki i tryb zawierania umów z odbiorcami usług. Zgodnie z ustawą o samorządzie gminnym do zakresu działania gminy przytaczając art. 6. ust. 1. należą wszystkie sprawy publiczne o znaczeniu lokalnym, w tym sprawy wodociągów i zaopatrzenia w wodę, kanalizacji, oraz urządzeń sanitarnych. Inwestycje we wspomnianym wyżej zakresie finansowane są zatem przez jednostki samorządu terytorialnego ze środków własnych.

Warto nadmienić, że na mocy art. 21 ustawy z.z.w.o.ś. przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne zobligowane jest do opracowania wieloletniego planu rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych będących w jego posiadaniu. Plan powinien być zgodny z kierunkami rozwoju gminy oraz strategii rozwoju gminy lub strategii rozwoju ponadlokalnego. Plan taki określa w szczególności: planowany zakres usług wodociągowo-kanalizacyjnych, przedsięwzięcia rozwojowo-modernizacyjne w poszczególnych latach, przedsięwzięcia racjonalizujące zużycie wody oraz wprowadzanie ścieków, nakłady inwestycyjne w poszczególnych latach oraz sposoby finansowania tych inwestycji. Każda inwestycja powinna zostać wyszczególniona w wieloletnim planie rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjnego.

Jednostki samorządu terytorialnego mogą ponadto korzystać z następujących instrumentów finansowych umożliwiających wsparcie inwestycji w zaopatrzeniu w wodę:

1. Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko na lata (2021-2027) FEnIKS. Budżet programu na projekty z zakresu gospodarki wodno-ściekowej wynosi 1,05 mld €, z czego na inwestycje związane z zaopatrzeniem w wodę przewidziano 100 mln €. Projekty dotyczące gospodarowania i zarządzania wodą przeznaczoną do spożycia są również wspierane w ramach działań adaptacyjnych (z wyjątkiem poboru, uzdatniania i dystrybucji wody do odbiorców) w zakresie, w jakim wynika to z konieczności dostosowania do ekstremalnych zjawisk pogodowych (adaptacji do zmian klimatu).
2. Programy regionalne w polityce spójności w perspektywie finansowej 2021 – 2027. Budżet na zadanie w tym zakresie przewidziany w projektach programów regionalnych wynosi ok. 423 mln €. W gminach o liczbie ludności do 15 tys. mieszkańców wspierane są projekty dotyczące efektywnego gospodarowania wodą do spożycia: modernizacja/naprawa sieci, inteligentne systemy monitorowania i zarządzania siecią wodociągową, modernizacja stacji uzdatniania wody, promowanie oszczędności wody do spożycia przez mieszkańców i przedsiębiorstwa. Budżet programów regionalnych przewidziany na powyższe działania w tym zakresie wynosi ok. 201 mln € (stan na 15.03.2022).
3. Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności (KPO). W ramach obszaru B3.1.1. KPO PN. „Inwestycje w zrównoważoną gospodarkę wodno-ściekową na terenach wiejskich” wsparcie w formie finansowania z części grantowej KPO, będą mogły uzyskać przedsięwzięcia realizowane na obszarze gminy wiejskiej z wyłączeniem miast liczących powyżej 5 tysięcy mieszkańców, pod warunkiem że ich realizacja przyczynia się do wykonania nowych podłączeń do zbiorczej sieci wodociągowej lub kanalizacyjnej. W ramach inwestycji powstanie nowa infrastruktura wodociągowo-kanalizacyjna w ilości 27 522 umożliwiająca dodatkowe przyłącza dla ludności wiejskiej. Budżet inwestycji wynosi 203 954 525 €. W ramach obszaru B3.3.1. KPO pn. „Inwestycje w zwiększanie potencjału zrównoważonej gospodarki wodnej na obszarach wiejskich” zakłada się finansowanie z części pożyczkowej bezwrotnej inwestycji celem poprawy retencji wody na powierzchni 858 568 ha gruntów rolnych lub leśnych. Budżet inwestycji wynosi 289 000 000 €.
4. Programy Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. NFOŚiGW koordynuje wdrażanie w Polsce programu LIFE na lata 2021-2027. Program LIFE jest to jedyny instrument finansowy Unii Europejskiej poświęcony wyłącznie współfinansowaniu projektów z dziedziny ochrony środowiska, w tym przyrody oraz wpływu człowieka na klimat i dostosowania się do jego zmian. Jego głównym celem jest wspieranie procesu wdrażania wspólnotowego prawa ochrony środowiska, realizacja unijnej polityki w tym zakresie a także identyfikacja i promocja nowych rozwiązań dla problemów dotyczących środowiska i klimatu. Budżet podprogramu na całą perspektywę finansową wynosi 1,345 mld €.
5. Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych. Program określa zasady rozdziału i przekazywania jednostkom samorządu terytorialnego oraz związkom jednostek samorządu terytorialnego dofinansowania na realizację zadań inwestycyjnych, mających na celu przeciwdziałanie COVID-19, o którym mowa w art. 2

ust. 2 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz. U. z 2023 r. poz. 1327, ze zm.), przyznawanego na podstawie promes udzielanych przez Bank Gospodarstwa Krajowego.

6. Partnerstwo publiczno – prywatne. Jednym z dostępnych instrumentów finansowania inwestycji w zaopatrzeniu w wodę i odprowadzaniu ścieków jest partnerstwo publiczno-prywatne (PPP). PPP – to sposób realizacji zadań publicznych, oparty na wieloletniej umowie określającej podział zadań i ryzyk pomiędzy podmiotem publicznym, a partnerem prywatnym. Celem PPP jest świadczenie określonej usługi publicznej przez partnera prywatnego w oparciu o stworzoną przez niego infrastrukturę za wynagrodzeniem. Sukces w realizacji projektu PPP to nie tylko dobrze przygotowana dokumentacja i skutecznie rozstrzygnięte postępowanie na wybór partnera prywatnego, ale przede wszystkim wieloletnia korzystna dla obu stron współpraca podmiotu publicznego i partnera prywatnego w całym cyklu życia projektu.
7. Międzynarodowe Instytucje Finansowe oferują instrumenty wsparcia samorządów oraz przedsiębiorstw wodociągowo-kanalizacyjnych dla realizacji ich zadań w obszarze gospodarki wodno-ściekowej. Instytucje takie jak Europejski Bank Inwestycyjny (EBI), Bank Rozwoju Rady Europy oraz Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju oferują pożyczki krótko i długoterminowe, gwarancje, finansowanie łączone (pożyczki i pomoc bezzwrotna) oraz wsparcie eksperckie w zakresie przygotowania i wdrażania projektów inwestycyjnych. EBOR angażuje się w finansowanie projektów inwestycyjnych, w szczególności promujących zrównoważony rozwój oraz zieloną transformację.

Informacja na temat instrumentów finansowych umożliwiających wsparcie inwestycji w zaopatrzeniu w wodę znajduje się na stronie internetowej Ministerstwa Infrastruktury w zakładce [Gospodarka wodna > Finansowanie zaopatrzenia w wodę](https://www.gov.pl/web/infrastruktura/finansowanie-zaopatrzenia-w-wode): <https://www.gov.pl/web/infrastruktura/finansowanie-zaopatrzenia-w-wode>.

Ad. 4. Jakie inicjatywy są podejmowane w celu redukcji zróżnicowania w dostępie do sieci wodociągowej między obszarami miejskimi a wiejskimi, szczególnie w rejonach gdzie ten wskaźnik jest najniższy? Ad 5. Jakie działania podejmuje rząd w celu poprawy jakości i efektywności funkcjonowania istniejących sieci wodociągowych w różnych regionach kraju? Ad 6. Jakie kroki podejmuje rząd w celu wspierania samorządów w realizacji inwestycji infrastrukturalnych związanych z rozbudową sieci wodociągowej?

Odnosząc się do sytuacji finansowej przedsiębiorstw wodociągowo-kanalizacyjnych, wynikającej w szczególności ze wzrostu inflacji, cen gazu i energii, pragnę podkreślić, że Rząd RP realizował szereg działań osłonowych dedykowanych również obszarowi zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków.

Nowelizacja ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego w zakresie wsparcia finansowego gminnych inwestycji wodociągowo-kanalizacyjnych wydłużyła do końca 2025 roku termin realizacji obowiązku przeznaczenia przez gminę na inwestycje

wydatków nie mniejszych niż równowartość otrzymanych środków oraz umożliwiła poniesienie wydatków na inwestycje w obszarze wodociągów i zaopatrzenia w wodę w miejsce wydatków na kanalizację (bądź odwrotnie).

Zasady wsparcia finansowego gmin w formie uzupełnienia subwencji ogólnej z budżetu państwa, z przeznaczeniem na inwestycje w zakresie wodociągów i zaopatrzenia w wodę, określają przepisy ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego¹. Gmina, która otrzymała środki na wsparcie finansowe inwestycji w zakresie wodociągów i zaopatrzenia w wodę obowiązana jest do przeznaczenia w latach 2021-2025, na finansowanie tych inwestycji, wydatków w kwocie nie mniejszej niż równowartość kwoty otrzymanej w 2021 r.²

W celu kontroli wykonania tego obowiązku ustawa zobowiązuje gminę, która otrzymała wsparcie z budżetu państwa, do złożenia do właściwego wojewody w terminie do 31 marca 2026 r., informacji o wysokości wydatków przeznaczonych na inwestycje w zakresie wodociągów i zaopatrzenia w wodę. Warto też zauważyć, że na wniosek organizacji samorządowych w 2022 r. został już przedłużony termin wydatkowania środków o rok, tj. 2025 r. Już chociażby ze względu na to wydłużenie terminu, w gminach korzystających z tej formy pomocy przy racjonalnym planowaniu i działaniu, wydatkowanie środków zgodnie z zasadą ich rozliczenia powinno być w fazie finałowej. Od otrzymania środków z budżetu państwa minęły bowiem ponad dwa lata. Należy podkreślić, że środki na uzupełnienie subwencji ogólnej otrzymały jednostki spełniające określone kryteria. Oznacza to zatem, że jednostka powinna skorzystać z możliwości wykorzystania tych środków zgodnie z zasadami, w tym w terminie przewidzianym przepisami.

Ad. 7. Jakie programy edukacyjne są oferowane, aby podnosić świadomość społeczną na temat korzyści płynących z dostępu do sieci wodociągowej i zachęcać do inwestycji w ten obszar? Ad. 8. Jakie są plany rządu dotyczące monitorowania i oceny skuteczności działań na rzecz zwiększenia dostępności sieci wodociągowej w różnych rejonach kraju?

Wyzwaniem krajowej gospodarki wodnej jest przede wszystkim wdrożenie założeń Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2020/2184 z dnia 16 grudnia 2020 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi dotyczącej zapewnienia zdrowej i czystej wody pitnej oraz ochrony zdrowia przed skutkami jej zanieczyszczenia i jest założenie którego optymalne wypracowanie zapewnia dostęp do czystej i zdrowej wody w całym kraju. Jednym z głównych założeń dyrektywy jest poprawa stanu technicznego infrastruktury wodociągowej: Wymagania dyrektywy prowadzą do modernizacji infrastruktury, sieci i urządzeń systemu gospodarki wodno-ściekowej. Wprowadzenie nowych rozwiązań zarządczych wyboru narzędzi oraz metod kontroli przyczynią się do poprawy funkcjonowania przedsiębiorstw wodociągowo-kanalizacyjnych i organów odpowiedzialnych za zarządzanie siecią dystrybucji oraz redukcji strat wody (redukcja wycieków).

¹ Art. 70 e – 70h ustawy z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (Dz. U. 2024 poz. 356).

² Art. 70e ust. 7 ustawy z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego.

Implementacja dyrektywy (UE) 2020/2184 wymaga wprowadzenia wielu zmian w dotychczasowym podejściu do łańcucha dostaw, oceny ryzyka, kontrolowania jakości wody czy jej bezpieczeństwa. Projektowane zmiany prawne to w szczególności nowelizacja ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków oraz niektórych innych ustaw. W ramach wdrożenia dyrektywy przewidziane jest wprowadzenie przepisów mających na celu ustanowienie procedur i nałożenie obowiązków na organy lub inne jednostki organizacyjne gminy w zakresie identyfikacji osób lub grup ludności pozbawionych dostępu albo posiadających ograniczony dostęp do wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi oraz we współpracy z dostawcami wody podejmowania działań w celu zapewnienia lub poprawy dostępu tych osób / grup do wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi – regulacje w tym zakresie będą obowiązywały od dnia wejścia ustawy w życie. Ponadto, zgodnie z zapisami dyrektywy, planowana jest poprawa dostępu konsumentów do informacji o dostarczanej wodzie, co zwiększy świadomość społeczną i zaufanie odbiorców. Zakłada się przekazywanie przez dostawców wody konsumentom np. na fakturze lub w aplikacji mobilnej informacji dotyczących: ilości rocznie zużytej wody; przebiegu zużycia w porównaniu ze średnim zużyciem w gospodarstwach domowych, ceny za litr wody dla porównania z cenami wody butelkowanej, a także dostęp online do aktualnych informacji, takich jak jakość wody, przekroczenia wartości parametrycznych, twardość oraz stopień mineralizacji wody, wyniki programów monitoringu, wyniki oceny ryzyka itp.

Na zakończenie pragnę podkreślić, że w ramach Programu Inwestycyjnego w zakresie poprawy jakości i ograniczenia strat wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, który został przyjęty w roku 2021, opracowano dokumentację zawierającą opis stanu oraz wykaz potrzeb polskiego systemu zaopatrzenia w wodę wraz z identyfikacją obszarów priorytetowych i oszacowaniem niezbędnych inwestycji, wymaganych w związku z wdrożeniem dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2020/2184 z dnia 16 grudnia 2020 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.

Integralną częścią Programu Inwestycyjnego są następujące załączniki:

1. Załącznik 1. Wykaz inwestycji zgłoszonych przez gminy, które nie pełnią roli dostawców wody w myśl ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (z. U. 2023 r. poz. 537,1688)
2. Załącznik 2. Wykaz inwestycji zgłoszonych PWiK i gminy, które pełnią rolę dostawców wody w myśl ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (Dz. U. 2023 r. poz. 537, 1688)
3. Załącznik 3. Obowiązki i kompetencje wynikające z dyrektywy 2020/2184 w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.

Informacje na temat Programu Inwestycyjnego, znajdują się na stronie internetowej Ministerstwa Infrastruktury pod adresem:

<https://www.gov.pl/web/infrastruktura/przyjeto-program-inwestycyjny-w-zakresie-poprawy-jakosci-i-ograniczenia-strat-wody-przeznaczonej-do-spozycia-przez-ludzi>.

Na zakończenie pragnę podkreślić, że za zapewnienie optymalnych warunków umożliwiających zrównoważony rozwój polskiej wsi, w tym zaopatrzenia wsi i rolnictwa w wodę oraz oczyszczania ścieków i gospodarki odpadami, zgodnie z art. 23 ustawy z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej (Dz. U. z 2022 r. poz. 2512, 2023 r. poz. 2029) odpowiada minister właściwy do spraw rozwoju wsi. W związku z powyższym minister właściwy do spraw rozwoju wsi może udzielić szerszych informacji w przedmiotowym zakresie.

Z wyrazami szacunku

Dokument podpisany elektronicznie przez:
z upoważnienia Ministra Infrastruktury
Przemysław Koperski
Podsekretarz stanu